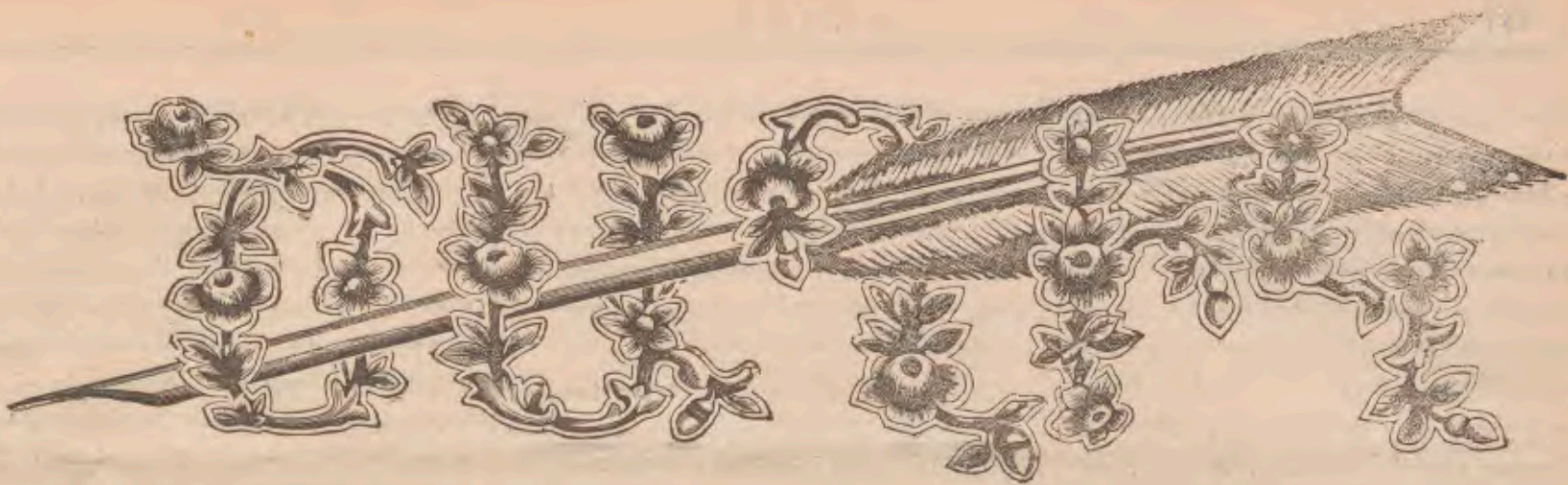

ՀԱՆԴԵՍ

40 ՓԱՐԱ

ԱՅՁԱՅԵՐՆ ԵՒ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՓԱՐԱ 40

ԾԱՆԿ ԶԱՐԱՐ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ԿՐ ՏՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵՄԱՐ-
ՔԻՆԵ ԶԱՐԱՐ ՕՐԵՐՆ: — Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է
100 դր. արծաթ: — Վեցամսեայն 50. — Իսառուաց համար 115 դր.
Վեցամսեայ 60. — Ծանուցման տղա 5 դր.

ՈՐ ԵՒ Է՛ ԳԱՄԱԿ ԿԱՄ ԳՐՈՒՅԻՆ ԱԷՏԷ Է ՈՒՂՈՒՆ
ԱՆ ԱՐՏՈՆԱՏԷՐ ԵՒ ՏՆՈՐԷՆ ԱՆՏՈՆ ՍԱՐԿԱՆ,
ԷՍԿԻ ԶԱՎՅՐԻՅ ԴԱՌՈՒՆԻ ՆՂԱՆ Է.Ֆ. ՊԵՐԱՔԵՐԵԱՆԻ ՏՊԱՐԱՆՆ:
ԽԱՐԱԳՐՈՒՅԻՆ ԵՐԱՆՈՒՄ ԳՐՈՒՅԻՆԷ ԵՏ ԶԵՆ ՏՐՈՒՐ:

ԹԻԻ 202 Գ. ՏԱՐԻ

1889

ՄԱՐՏ 29 ՉՈՐԵՔԵՍԱԹԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տէլի ճօրճի սեղանը. — Քայր Տօք Մուսկ. —
Գիտական. — 600000 Քր. օնը գաղանա. —
Ա. Կէ անկէ. — Իւպերէ փունջ մ :

ՏԵԼԻ ՃՕՐՃԻՒՆ ՍԵՂԱՆԸ

(Նախորդ Բէւէն)

Դու երկար ժամեր
Գաչես ահ վահեր
Մացառէ մի փունջ
Կեր որ առնես շունջ

Ձանա որ գտնես գոյնգոյն խաչակ
Բոժոժիկներով շինէ մի խաչակ
Թող այն ըլլայ քեզ յատուկ խաչակէն
Ինչո՞ւ կընտրես դու Փրկիչն ապաւին :

Տէլի ճօրճի կարծես բան մը հաս-
կըցած ըլլալ կ'երեւայ, աշուրները խո-
շոր խոշոր բանալով կուղէ բերանն ալ
բանալ, այլ սակայն միւս ընկերը ա-
կանջներէն բռնելով «կեցի՛ր, կարգը
իմս է, այդչափ շուտ ապաւինդ մի
մտնար» կը պոռայ և կսկսի հետեւ-
եալը ըսել :

2

Ապաւինդ շուտ մի՛ դիմեր
Բաչադ կապ է վարէ սահեր
Որ նուիրեմ խոտէ փունջ

Ծամես կլլես դու անշունչ,
Փայլուն կ'որ այն խաչակ
Որ զարդարուած քո խաչակ
Եւ ճակատիդ խաչակէն
Ձեն ըլլար քեզ ապաւին :

Տէլի ճօրճի, ինչպէս շատերը դի-
տեն և տեսած ալ են, ձեռքերը վեր
բարձրացնելով՝ օդային դաշնակի մը վը-
րայ սիրային եղանակ մը նուազելու
պէս մատները երեքնեկէ վերջ, կսկսի
ճակատը շփել և քիչ մը վերջն ալ,
երեւակայութիւնը բոլորովին խանդա-
րելով, գետին ինկած մէկ քանի թէզ-
պիհի հատիկները կը ժողկէ և անոնց
խոշոր ծակերը չը տեսնելով, անծակ
մարդարիտներ գտած ըլլալ կը կարծէ
ու թուղթի մը մէջ պլլելուն պէս գր-
պանը կը նետէ : Ընկերները, Տէլի
ճօրճի այս արարքներէն թէեւ բա-
ւական հաճոյք կ'ըզան, այլ սակայն
աւելի անոր աշխարհման մտիկ ընելու
փափաքող լինելուն, «հայտէ նայինք,
Տէլի ճօրճի, հայտէ նայինք» կը պո-
ռան, և Տէլի ճօրճի ալ, կառնէ սաղը
էլինէ, պագալըմ ինչ կըսէ :

3

Երբ դպրոցը ուսուցին ինձ, կարգալ
գրել և Հայր Բե
Կարծէի թէ Պուէտ մ'եղայ, ինձ կըս-
պասեն ճոխ գահեր :

Ուր բաղմելով աստ անդ սփռեմ ոմանց
կից կամ ծաղկէ փունջ,
Հանճար պատիւ կ'ոչնչանան, բաւ կը
լինի իմ մէկ շունջ :
Մէկ մ'ալ յանկարծ, իբրեւ թէ խենդ,
ահա երկաթ այն խաչակ,
Անցաւ վիզս ու կաշկանդեց, իբր ա-
դամանդ մի խաչակ :
Ես որ կրէի ճոխ հանդերձներ, պաս-
տօն, փողկապ, խաչակէն,
Ըսէք հիմայ ո՞ւր փախչտիմ և ո՞ւր
ընտրեմ ինձ ապաւին :

Տէլի ճօրճի յանկարծածին այս
չքնաղ բանահիւսութեան, իմաստա-
ղեղ գրուածոյն վրայ իբրեւ թէ հի-
ացման և սքանչացման եռանդագին
ցոյցեր կը կրկնուին, այնպէս որ Տէլի
ճօրճի ֆէսը գետինը նետելուն պէս,
հէմէն ոտքի վրայ ելլելով հետեւեալ
ատենաբանութիւնը կըսէ :

— Խափատարներ, սա մեր վրայ կը
նայիմ թէ արմանքը զարմանքը ինձի
կառնէ, և մէկ կերպով չեմ կրնար ըմ-
բռնել թէ, արդեօք Պառնաս լեռան
վրայ Ապոլլոն ու Մուսայք ինչ կ'եր-
գէին, բայց տարախոյս չկայ թէ եթէ
մենք հոն ըլլալինք, ամենաւն ալ բե-
րանը պիտի կղպուէր և մեր ներկա-
յութեան տող մը իսկ չպիտի կրնային
յօրինել : անոնց բապուճի՞ն է մնա-

ցեր որ մեզի հաւասարէին . մենք ո՛ւր , անոնք ո՛ւր . անոնք՝ դիք կամ դիցունհիք , մեր քով իբրեւ թէ հասարակ մահկանացունք են . բայց ինչ օգուտ որ հասարակ մահկանացուք մեր խըյմէթը չիյտեն . էկէր ինձի քիչ մը բօժ բօժ ընեն , նայէ ես տահա ի՞նչ շարդիներ , կաղէններ , սէմայիներ , տիվաններ , գօշմաներ , գալէնտէրներ կը շինեմ , որոց իւրաքանչիւրը հինգ հինգ բարայի մէխանէները խաբըշմիշ կըլլան և այս ոչ թէ մեր պարզ լամպայով , որուն կազը ու ֆիթիլը կը պակսի միայն , հապա մեր վսեմ ճակատներէն ցոլացող հանճարոյ ճաճանչներով . . . :

Տէլի ճօրճի բերանը այնչափ սուլանմիշ կըլլայ որ չը կրնար խօսքը յառաջ տանիլ և աչքերը պիշ պիշ տընկած , ձեռքերը տարածած , և իր բընական ձեւերով թուի լի լի լի լի . լօմ լօմ լամ . թուի լի լի լա լա լա , թում լա լա լա երգել և ոստոտել և այսպէս քիչ մը ատեն թափառելէ վերջ , յանկարծ նորէն միտքը կուգայ աշըխլաման և կսկսի դուշել , « ո՛ւր է , ըսածիս պատասխանը չի տուիր , պատասխան կուզեմ , չէնէ հիմա հա՛ . . . » :

Իրաւ էր թէ ներկայից մին դեռ պատասխանած չէր , ուստի Տէլի ճօրճին հանդարտեցնելու համար հետեւեալը կըսէ .

և

Լաւ ապաւէն կըլլայ քեզի , ամենասուրբ Փրկիչ ֆեր ,
Ուր կ'սպասէ յիմարպետ , խարազանովն անվեհեր .

Հոն գտնուին անբաւ գիրքեր , նրբւելք ու Ծաղիկ , Փռնչ ,

Կարդալով կը խելօքնաս , երբեմն Աստուածաշունչ ,

Այն տեղ հանդերձք միաձեւ են , չունին զարդեր և Ժանեպ .

Շատ փախցնես պատրաստ է , վզիդ կանցնի մի մանեպ .

Անկողիններն պարզ կըտաւ է , բարձերն չունին Ժապաւէն .

Յիմարանոցն է այն կոկիկ , քեզ պէս սերու ապաւէն :

Տէլի ճօրճի այս հատուածէն շաշալամիշ ընելով՝ կսկսի գլուխը քերել , վախնալով որ մի գուցէ իրօք միջեւ յետի գուլէ քշկուտեն զինքը , բայց

այդ միջոցին միտքը կուգայ որ այս տեսակ հատուածոց կարեւորութիւնն իրենց գրական արժանեացը մէջ է միայն , կը հանդարտի և կառաջարկէ որ աշըխուլութիւնն շարունակեն . էյլէնճէ լազլմ ա՛ , միւսիւներն ալ կընդունին և կսկսին նորէն .

Գաւ անգամ

ՔՈՅՐ ՏՈՔԹՈՒՈՒՎ Է

Նախորդ Բէւէն

Այդ մեծագին դաստիարակութեան ծախույց դիմադրելու համար , Մարգիզուհին տաան ամաց միջոցին մէջ իբրեւ ազա՛ն ապրած էր և Մարկրիտ անտրտունջ մասնակից եղած էր այդ դժուարին կենաց : Իրենց տխուր տպարանքին մէջ առանձինն մնացած ծերունի աղախնոյ մը հետ , գրեթէ անօգուտ և ջնջին բաներով կ'անցնէին իրենց օրերն : Գիւղացուց նման կը սընանէին , կը կրէին սովորական հանդերձներ կարելի եղածին չափ երկարատեւ դիմանալու համար , և ամենաջնջին ծախք մը միայն կընէին : Վաշելուզ կերպիւ ներկայ կը գտնուէին միշտ եկեղեցական արարողութեանց , չը մոռնալով նաեւ այն այցելութիւններն որք ստիպողական էին : Այսպէս պահած էին Մենդեան և Զատիկի աւուրց մէջ իրենց դրացի աղքատաց ողորմութիւն բաշխելու սովորութիւնն : Երբեք աշխարհի կեանքին մէջ չէին մտնել , թէպէտ ազնուապետական ընտրելագոյն ընկերութիւնն իւր ամէն ճիգերն ի դործ կը դնէր զնոսա առ ինքն ձգելու համար :

Հակառակ այդ հրաւիրանաց , բացարձակ առանձնութեան մէջ չէին : Շաբաթն երկու անգամ , Մարգիզուհին հիւր կընդունէր . բայց այդպիսի ընդունելութիւնք քիչ չէին պատճառեւ Մարգիզուհուոյն :

Չորս անձինք միայն կընդունուէին . Լէնտուաի գիւղապետն և իւր Ատէլֆին քոյրն , Հիւպէն տըլա Շընար հիէն պարոնն և Իռլանտացի տարագրեալ ազնուական մը , Օկուաէմ կոմսն , սոյն վերջին երկուքն խիստ աղքատ և չորսն կարի ծեր : Կը գոհանային միայն Հիւպէն խաղալով , գաւաթ մը թէյ

խմելով և երեկոյթին լաւագոյն մասն Մարկէրիթի դաշնակահարութիւնն էր :

Երբ մարդ բան մը չունի , երջանիկ կը համարի ինքզինքն երբ քիչն տեսնէ : Այսպէս ահա՛ Մարկէրիթ մեծաւ հրապուրանօք կը ճաշակէր այդ ընդունելութեանց զանազան և պարզագոյն հաճոյքներն : Ի նոսա կը գըտնէր բոյրն մտերմական ուրախութեան մը և նուրբ քաղցրութեան մը : Զէր նեղուեր ծերունիներու այդ միջոցը տին մէջ ու է ձանձրոյթ չէր զգար ի լուր նոցա շատախօսութեանց . հեռի այդ չըջնականէն , ոչինչ իւրեան կը թուէր առաւել բնական և նոյն իսկ առաւել հաճելի քան այն խօսակցութիւններն յորս կը յիշուէին անընդհատ անցելոյն վշտերն և աղնուականութեան ամէն նախապաշարումներն : Այդ փոքրիկ ընկերութիւն կը ներկայացնէր իւրեան համար աշխարհն , արտաքին երեւոյթներն , կեանքն :

Երբ Բիէն վարժարանէն ելաւ , Մարկէրիտ քսան և երեք ամեայ էր . հիանալի աղջիկ մ'էր , հասուն երիտասարդութեան մէջ որ զարգացած էր հակառակ այնքան անձուկ կեանքի մը և այնքան գոց հորիզոնի մը հեղձուցիչ սահմանաց : Իւր դեղին և գանգուր հերաց ներքեւ , շլացող փայլ մ'ունէր , որ կը յիշեցնէր ծագող արեգական կարմիր արեամբն ներկուած լերանց ձիւնն : Այդ թարմ ծաղիկն տխրատեսիլ տանը մէջ կը գնէր լուսոյ և բերկրութեան կայծ մը , Մարկէրիթի նկարագիրն թարշամած էր իր մարմնոյն նման : Քիչ մը տղայ մնացած էր , միջդեռ իւր գեղն ունէր արդէն կատարեալ կնոջ մը կազմած ամէն հըրապոյրներն : Իւր միտքն յարեալ Մարգիզուհուոյն շնորհիւ անձնուրութեան և հպարտութեան լուրջ գաղափարաց վրայ , չունէր ծանր հանգամանք մը , միշտ երիտասարդ , զուարթ , քիչ մը յիմար էր , պաշտելի միամտութեամբ մը , վարժուած երկար ժամանակէ հետէ առանձնութեան , խնայողութեան : սովորական հաճոյց բացակայութեան , չէր զգար իւր կրած զրկանքներն և ուրիշ ուրախութիւն չունէր փափաքելու բայց եթէ տեսնէր իւր եղբոր յաջողութիւնն :

Գեղեցիկ օր մը խիստ յուզուեցաւ երբ տեսաւ որ բան մը կը պակսէր

իւր երջանկութեան : Ի՞նչ էր այդ բանն : Բացարձակապէս կանգիտանար զայն , բայց կզգար նորա խռովայող և տիրապետող հարկն : Կերպէր առանց գիտնալու պատճառն :

Երբ ասեղնագործութիւն մ'ընէր , իւր մատերն կանգ կառնուին . աչերն յառեալ կը փնային , դիտելով միայն դատարկութիւնն , շլանալու աստիճան , իբրեւ թէ՝ երկար ատեն կրակն դիտած էր : Մարմնոյն մէջ շրջան կը նէին անծանօթ նեղութիւններ , յանկարծական սարսուռներ , կարծես տաք շունչ մը կ'անցնէր իւր վրայէն : Օր մը , դաշնակի վրայ Պախի մէկ հրաշալի կը տորը նուագած միջոցին զոր գոց գիտէր և որ լոկ երաժշտական մաքուր տպաւորութիւն մը յառաջ բերած էր , սկսաւ մեղմօրէն լալ : Ուրիշ անգամ մ'եւս , երբ կաղօթէր , կարծեց թէ Յիսուս կը ժպտէր իւրեան և շրթանցը վրայ փախստեայ համբոյրի մը շօշափումն զգաց :

Մարգիզուհին և փոքրիկ ընկերու թիւնն դիւրաւ նշմարեցին փոփոխութիւն մը զոր Մարկէրիտ կը ջանար բոլորովին ջնջել : Վէճի միջոցին , մեկուսի հաւաքում մը տեղի ունեցաւ այս նիւթին վրայ , մինչդեռ դեռահասակ առջիկն , անուշադիր այդ վէճին , մեղմաղձիկ խորհուրդներ կը վանէր իւր մտքէն :

— Կը կարծեմ թէ , ըսաւ իռլանտացի կոմսն , օրիորդն կրօնային կոչում մ'ունի : Ժամանակաւ ազդկանցս մին այդ երանաւէտ վիճակն ունեցաւ :

— Բէ՛հ , յարեց պարոնն , ծայրայեղ բաներն այդպէս յանկարծ պէտք չէ երեւակայել . ինձ համար , քըմահաճոյք մ'է լոկ :

— Սիրելի բարեկամս , շարունակեց Մարգիզուհին , Մարկէրիտ երբէ՛ք քըմահաճոյք մը ունեցած չէ . կը մոռնանք նաեւ այլ եւս տղայ մը չը լինելն , Կին մ'է :

— Լա՛ւ , յա՛ւ , ըսաւ երէցն , ահա՛ խնդիրն :

— Եղբայր իմ , ընդմիջեց իսկոյն Օր . Ուտէլֆին . կարծեմ թէ յիմար խօսք մը պիտի ընէք , չը մոռնալով նաեւ այն յարգանքն զոր կը պարտիմ ձեզ միշտ :

— Ումենեւին , ամենեւին , ըսաւ երէցն , ճշմարտութիւն մը կ'ըսեմ :

Նմանօրինակ փոփոխութեան մը պատճառն սերն է :

Ձայնով մը միայն դիտել տուաւ թէ՝ Մարկէրիտ բացարձակապէս ոչ զօր կը տեսնէր :

— Լա՛ւ , շարունակեց երէցն , չեմ ստիպեր որ անպատճառ մէկը կը սիրէ , սիրոյ վրայ կը խորհի : Զգացման այդ առաջին զարթումներն լաւ կը ճանաչեմ դեռատի աղջկանց որդի մէջ , խոստովանութիւնն շատ բաներ յայտնած է ինձ : Ինչ որ կըզգայ Օր . Մարկէրիտ , այն անօրոշ տենչանքըն Ս . Օգոստինոս այսպէս կը սահմանէ ռդեռ չէի սիրեր . բայց կը սիրէի սիրելի :

(Շարունակելի)

(Թարգմ.) ԺԱՆ ՌԻՇԼԵՅՆ
Մ. Գ. ՄՕՁԵԱՆ

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

Ճաշէն վերջ պէ՛տք է քալել . — Քօռսէին անպատեհութիւններն ու փնտնանքն . —
Մազի ներկերն :

Ճաշէն վերջ պէ՛տք է որ քալենք . Աւասիկ առողջապահական խնդիր մը , Լաւ մարտելու համար ինչ որ կուտենք , պէ՛տք է շարժումներ ընել : Տօքթէօն Փօխան խնդրոյն վերջնական լուծում մը տալու համար , շունեքու վրայ կատարած է իւր փորձերն , Բացատրենք . Շունեքուն տրուեցաւ միս և ջուր , ամէն ժամը մի անգամ մասնաւոր խողովակներով դիտելու պայնամաւ ըստամօքսին մէջ անցած գործողութիւններն : Հանգստութեան մէջ եղող շունեքուն ստամոքսն ճաշէն ժամ մը վերջ գործունէութեան մէջ է . ստամօքսային հեղանիւթերն հարուստ են այլ և այլ թթուներով և վեց ժամէն մարսողութիւնը կը կատարուի : Մինչդեռ այն շունեքուն որոց շարժում ընել տուած են , վեց ժամուան միջոցին մէջ դեռ չեն կրցած մարսել իրենց կերածն :

Բայց պէտք չէ փորձերէն հետեւցնել թէ՛ լաւ մարտելու համար բացարձակ հանգստութիւն պէտք է , ամէն մարդանք քիչ շատ կանոնաւոր և յարմար կրնայ նպաստաւոր լինել մարսողութեան : Երբ ճաշած էք , պարտե՛ք ելէ՛ք , բաց օդին պտոյտ մ'ը-

րէ՛ք , զուարթօրէն երգեցէք և այն ատեն դիւրաւ պիտի մարսէք : Ո՛րչափ անգամ երկաթուղոյն մէջ դիտած ենք մեր դիւրամարսութիւնն : Կառախմբոց շարժումն , միանալով մեր մարմնոյն հանդարտութեան . կ'արագացնէ մարսողական գործարանաց դերն :

—
Ո՛րչափ խօսուած է քօրսէին փնտնուց դէմ : Առողջաբանք [անապատի մէջ կը խօսին . իրենց ձայնը այս մասին լսելի չը լինիր : Նախկին քօրսէն այնքան փոփոխեալ է , որ կորուսած է սակաւիկ ինչ իւր թերութիւններն , եւ սակայն օգտակար կը համարինք դարձեալ յիշել աստ ուսու բժշկի մը կարծիքներն :

Քօրսէն կարգիլէ վանդակին ազատ ընդարձակումն , կը նուազցնէ շնչառառական գործողութեանց զօրութիւնն , ուղիղ չը պահէր կուրծքն , ինչ որ կը տեսնուի յաճախ դեռատի աղջկանց վրայ :

Տօքթէօն Փիաննօվօրի կարի հետաքրքրական փորձերն եւս կատարած է . տեսէ՛ք թէ՛ ո՛րչափ կը լուսաւորեն նոքա քօրսէին լաւ կամ յոռի պաշտօնը . փորձառական աշխարհը ինչ գեղեցիկ յայտնութիւններ ունի երբեմն . . հիւանդանոցին մէջ 30 կանանց վրայ եղած է փորձը . քօրսէ գործածող կանանց և առանց քօրսէի կանանց թաքային ծաւալն չափուած է . տարբերութիւնն է 360 հարիւրորդամէթր խորանարդ պակաս առաջնոց համար :

Ճշմարտութիւնը ամէն ժամանակ կրնանք յայտնել , մեր միակ թշնամին նորաձեւութիւնն է . չը հետեւինք նրմա , առանց քօրսէի ապրի՛նք . այն ատեն մեր թոքերն ազատ պիտի շնչեն , վանդակն ազատաբար պիտի ընդարձակի և մեր երջանկութիւնը ապահոված պիտի լինինք մեր առողջութեան պահպանմամբն :

—
Կը ճանաչեմ դաս մը անձինք որոց մազերն ներկեալ են միշտ . այդ արուեստական գեղեցկութիւնը յիշեցնել կուտայ ինձ ներկավաճառներն որք կը բազմանան և լրագրաց չորորդ երեսի այն սիրուն աղբերն որոց հրապուրիչ լեզուն կրնայ զմեզ ճաղատ ընել եթէ

հաւատանք երբէ՛ք անվառ ներկե-
րուն , ազդեցիկ ներկերուն և վերջա-
պէս այդ փայլուն և օգտակար ներ-
կերուն . . . :

Ի՞նչ որ ալ լինի , դիտեցէ՛ք թէ՛
այդ յանձնարարեալ ներկոյ մեծագոյն
մասը կապարի տղէ , վնասակար ա-
ռողջութեան : Ի՞նչ լսեմ դեռ , թուե՞մ
այդ խել մը տղերուն անուններն որոց-
մէ կը շինուին մագի ներկերն . Եւստ-
պիսի , Եւստիպիոս , Եւստիպիոս , Եւստի-
պիոս . . . Եւստիպիոս . . . Եւստիպիոս . . .
— Ընթերցող , վերջացաւ , և յօդ-
ուածիս վերջաբանին հետ կը խորատեմ
որ չը գործածես բնու մալ սպիտակ .
ցնոյ այն ներկերն որոց պարունակու-
թիւնը թուեցի ծանօթացնելով քեզ
հանքային ազերն որք վնասակար են
մեր մազերուն :

Մ. Դ. ՄՕԶԵԱՆ

600000 ՊԻՆ ՖՐԱՆԳ ԳԱԶԱՆԱՆ

Կէչէն ճուսմ իրթէսի կիւնքի կա-
ղէթայարքն էքսէրիսի , սօն տէֆա քէ-
չիտէ օլունան շրմէնտըֆէր բիւնգօ .
սունուն պիւրինճի իղբամիյեէսի , եանի
ալթը եիւզ պին ֆրանգ . Լանկատա
Եազմաճը Ռաբիկ նամընտա պիւրինէ
իսապէթ իթմիշ օլտուղունուլպիւրի-
տիլէր :

Պու հափատիս աղբզտան աղբզա
եանըլարագ , հէման տուլմատըգ քիմ
սէ գալմատը , վէ լաքին Լանկատա
Եազմաճը Ռաբիկ նամընտա իքի իւշ
չախս պուլունտուղունտան , պու Ռա-
բիկլէրտէն հա՛նկըսընա իսապէթ իթ-
միշ օլտուղու , շիմտիյէ գատար ան-
նաշըլմամըլ տոր :

Պիգիմ պիւրիկիմիզ եազմաճը Ռա-
բիկ , ճուսմ իրթէսի կիւնիւ լիւզումի
մըգտար խարճըգ տախի թէտարիք
իտէմէտիկինտէն , տիւշիւնճէլի հալտէ
էվինէ ալտէթ վէ քէնտի այալ ու էվ-
լատը եանընտա պիւրագ թէսէլլի պուլ-
մագ իւմիւտիւնտէ իքէն , պիւրտէ չա՛թ ,
չա՛թ , գաբու տըր չալընըր :

— Աղջիկ , տուռը պաց , նայէ ո՛վ
է :

— Հայրիկ , աղա ամուսնաւ իլէն
եէնկէ հանըմն է :

— Աճայիպ , պու վագըթ նէ՞ վար :

— Բարի իրիկուն ձեզ :

— Օ՛ , հօշ կէլտինիզ , նէ՞ պու էր-
քէն էրքէն :

— Խալթ էթմէ , պու սագչամտա ,
եարըն սագչամտա , կայրու սօնունա
գատար սէնտէլիզ . պէն սանա տէմէ՛զ-
միլիտիմ , ծօ՛ Ռաբիկ , պին եէտէ
պին շիւքը էթ , պագ տէտիքլէրիմ
նա՞րը կէլտի չըգալ :

— Հայր օլա ախպար , շու օլմուշու
պանտա սէօլէտէ պէնտէ պիլէլիմ .

— Հը՛ , հը՛ , պանտա մը լօլօլօ .
ինճի նայէ , պէլքի քուկինիզ
պան մի չըսիր հէ՞ . չըսելդ աղէկ ըրեր
ես , ես տուալ ֆաբլսին չի կացի , ա-
նանկ է նէ կոցէ :

— Պէ ախպար , շահրօշտա տէլի-
սին քի , կէօզիւնէ պիր շէլէր կէօրիւ-
նիւեօր տէլիմ . . . :

— Չա՛թ , չա՛թ , չա՛թ . . . :

— Տուռը պացէ՛ք . . .

— Հայրիկ , աղա տալիս իլէն աղա
վարպետն է :

— Թող հրամմեն :

— Ագչամար հայր օլտուն :

— Սէֆա կէլտինիզ , պուեուրու-
նուզ :

— Սէֆան արթսըն Ռաբիկ աղամ .
հէմտէ արթաճագ հագգըլլա , ամա ,
պունտան սօնրա սէնինտէ կէօզիւնէ
բէրտէ էնիպ պիլի թանըմաղ օլմայա-
սըն :

— Պապամ , պէն գըրգ ելլըրգ Ռա-
բիկիմ , պու ախչամ սիզ մուլթագ պիր
շէյ օլմուշունուզ ամա , պէն աննա-
մաեօրում :

— Վէսսէլա՛մ , շիմտիտէն պէօլէ
աղբզար գուլանմայա պոշլատըն ըսա ,
հէմէն գիւշեր բարիլի պատտըրալմտա
կիտէլիմ , այ օղուլ , ինսան թամահի
օլտուղունու պիլիլիզ . սէն էյի օլ-
տա , զարարը եօգ , պիլը բայ մայ իս-
թէմէլիզ , գօրգ մա :

— Վրան կոցէ , բէք մի պացուիր .
անգիլինին տահա մաղը ծալ չէ . հաս-
կըցա՞ր . պիլ պիլէ գալըրսագ աննա-
տըրըմ :

— Քա ճանըմ , մէջերնիդ պան մը
կայ ամա չեմ հասկըլար կօր , զէրէ
Ռաբիկ աղան աս իրիկուն էրէսը շատ
կախած էկալ :

— Նէլպէթտէ , մըտմըտուքը հի-
մակուրնէ առեր է :

— Վո՛ւյ օտուրնիդ պագնեմ , շի-

տակ ըսէք , զարարը պա՞ն մը կայ .
ինչ կայ . . .

— Չա՛թ , չա՛թ :

— Կէնէ տուռ նէ , պացէք :

— Հայրիկ , արխատաշներէդ երկու
հօգի էկեր է :

— Թող կան նայինք աղջիկ . . .
պուլունուն :

— Պու իշէ ուագը իսթէրիզ , հայ-
տէ պագալըմ . ուագը վէրմէլի :

— Ախպարիկ , աֆ էտէրսին , եօր-
կուն էվէ կէլտիմտէ , պիր տահա տը-
շարը չըրգպ ուագը ալմայը իւշէնտիմ :

— Սէն նէյէ կիտիպ ալաճագսըն ,
ուշագ կիթսին . այվաղ կիթսին . օլ-
մասա աշճը կիթսին . հա՞նը , տահա
ալմատըն մը :

— Նէ տէեօրսըն պէ , պուրասը
պանքէր էվի տէլիլ , էսնաֆ էվի տիր :

— Պանա պագ . պիլ էօլէ ման-
թարլար եուլթմայըզ , եօգսա խըրըզ-
լըրը շիմտիտէն մի էլէ ալտըն :

— Չա՛թ , չա՛թ , չա՛թ . . . :

— Ճանըմ նէ՛ վար պու ախչամ :

— Հայրիկ , սէր պապան է :

— Տէր պապա՞ մը , տէր պապանըն
նէ՞ իշի վար :

— Օտա տուլմուշ օլմուլը :

— Ճանըմ նէյի՞ տուլմուշ քի :

— Աղջիկն ձեզ :

— Հրամմեցէք տէր հայր . բարի ե-
կաք :

— Բարիք բազմանայ , և անշուշտ
պիտի բազմանայ , որովհետեւ այս ան-
ցաւօր աշխարհիս մէջ մարդ ինչ բա-
րիք որ ընէ , անիկայ հետը կը տա-
նի , ասօր համար մարդս աղէկ վախի-
թին ալ , գէշ վախիթին ալ իր բարե-
կամները , իր ազգականները բնաւ մըտ-
քէն հանելով մոռնալու չէ , մինչեւ իսկ
Տէրը կը պատուիրէ ըսելով՝ Բարի ա-
րարէք ատելեաց ձերոց :

— Գուլագ վէր Ռաբիկ աղա . պագ-
Տէր պապա նէ ճանըլ լագըրուր էտէ-
եօր :

— Տօղրուսու տիննէեօրըմ ամա ,
պիր շէյ աննամաեօրըմ :

— Չա՛թ , չա՛թ . . . :

— Հայրիկ , քէօշէյի պախալն է :

— Հայ ուղուրսուզ , պու ախչամ
ուղրաեղպ բարա վէրէճէթտիմ , նէ
եաբալըմ , ալմատըմ քի վէրէ իտիմ . . .
եարըն սապահ կէլիր ըսէք :

— Վեր կելալ կօր հայրիկ ,

—Վայ թերպիցսիդ հերիք վայ, նե՞ Երեւանիցիւք:

—Տաճար էլի պէ, օլմագսա հեր֊
ֆանէճէ պիր տաճար աթարը:

—Ախլամըն խալիմէրա:

—Աֆէ տէրսին Պօտոս աղա, պու
ախլամ կէճ գալտըմ կէլէմէտիմ, եա.
ըն կէլիր հիւսապա պագարըմ:

—Պէն օնու իչին կէլմէտիմ, հիչ
վերմէսէն նե՞ օլուր. պէն տէրտիմի
աղնաթմագա կէլտիմ:

—Տէրտիմ նե՞ իմիչ:

—Ռուրիկ աղա, պու խատար սէ.
նէ սէնի իլէ տիւշտիւք խալիտըդ,
եէրինէ կէօրէ սանա վերէսիյէ վերտիմ,
չօլուխ չօճուխունլա աֆիլիյէթ օլսուն
եէտին իչտին, շիմտի սէնտէ պէնիմ
տէրտիմէ տէրման օլաճաճըն մը,

—Էլիմտէն կէլիր պիր շէյ իսէ, նի՞.
չին օլմայըմ:

—Շիմտի սէնին իչին ուֆաճըխ
պիր շէյ. Եանի իքի երւզ լիրա խա.
տար, սանա խօճաման պիր քէֆիլ
տէ վերիւրիմ:

—Աղնամաբօրըմ, նէ տէօրսըն:

—Ճանըմ տէեհէճէիմ շու քի,
պանա իքի երւզ լիրա, պա սէնէթ
ֆայիլի իլէ իգրալ էտէսին:

—Պէն մի, ուստա Պօսօս, եան.
ըն օլմաճըն:

—Հա ըսէ պէ դուն ալ, էս աղէկ
կիտեմ օր աւարդը բարա մը չառաժ
ամիսներով քեզի պէսլէմիչ ըրած է:

—Մօ ախպար. սիկ պու ախլամ
Փրկիչտէն մի գաշտընըդ, նե՞ եաբ.
տընըդ. պէն քիմ իքի երւզ լիրա վէ.
րէն քիմ, եօգսա ըուեա մը կէօր.
տիւնիւք:

—Նե՞ ըուեա կէօրէճէիլ, շուճէն.
տըֆէր պիղէ վուրմատը սանա վուր.
տու:

—Վույ վրան պարի: պարէ անանկ
պա՞ն ըլլայ. մարդը սափ սաղլամ
տուն էկաւ նէ, պանիկ մըն ալ չու.
ներ:

—Չաթ, չաթ:

—Քա օտուրնիդ պագնեմ, չօլուխ
չօճուխիս օղորմեցէք, աւ ինչ ծունեք
էր կըլսուս էկաւ, ինչ կայ նէ շիտակ
ըսէք:

—Քա ինչ կըլլաս, ինչո՞ւ տող կել.
լաս կոր:

—Ինտո՞ր տող չելլամ, քէխեան
իլէն տուռ տըրածին տունս լեցուե.

ցան, հէլպէթ մէկ ասը կայ. . . իչ.
տէ մէկիկ մէկիկ վեր կելլան կոր:

—Մեղի ուտելու չեն ա, թող կան
նայինք, պուլուրուն պուլուրուն:

—Օ՛, մաշալլա՛հ, մաշալլա՛հ, էլ.
պէթ, կայրու պուշտան սօնրա հանէն
տայըմ պէօլէ շէն վէ գարուն աչըդ.
կէրէք տիր Ռաբիկ աղա, էհ, կէօ.
զին ալտըն, Ալլահ ուղուն էօմիւրլէր
վերսինտէ, չօլուք չօճուղունլա կիւ.
ղէլ կիւղէլ վայելիլ էտէսին:

—Պապամ, հէքսինիլտէ հօշ կէլ.
տինիդ սէֆա կէլտինիլ ամա, սէօղ
պիրլիքլէ պէնիմէ էլլէնմէյէ կէլտի.
նիլ իսէ, ալֆէ տէրսինիլ, պու ագ.
չամ վագթը տէյիլ, եօգսա պանատա
տնատընըդ տա, պիրալ պէնտէ էյ.
լէնէյիմ:

—Ռուրիկ աղա, Ռաբիկ աղա,
խօլայ խօլայ ալթը երւզ պին ֆրան.
դը ատամա եութտուրմաղար. պիղ
էօլէ խամ խուճուտամաճօն, պիղ է.
լինտէն ալաճագ տէյիլիլ, իշտէ լաֆըն
աչըղը, կէչէն կին բիեանդօ սանա
ը գւըլ:

—Պուճու քիմ տէտի:

—Քիմ տէյէճէք, պու կին զա.
ղէթալար հէք եաղըբօրլար:

—Այո օրհնած, բոլոր լրագիրք
ինչպէս Արեւելք. Մանդուկէ, Փունջ
այսօր գրեր էին որ այս անգամ բի.
տնգօն Լանկայի աղնուական դասէն,
մեծայարդի, բարեպաշտ և ողորմա.
ծասէր եաղմաճի Ռաբիկ աղային վեց
հարիւր հաղար ֆրանգ ելեր է տէյի:

—Հա՞ քա մարդ, անանկ է նէ
ո՞ւր է բարաները:

—Դուն ալ պաշլալեցիր, կնիկ:

—Քա մեղայ, Տէր պապան ալ
սուտ ըսելու չե՞ եա:

—Ախպարար ինանըն քի պէնտէ
զաթը բիեանգօ պիլէթի եօգ. բիեան.
գօնա՞սը վուրաճագ. օ կաղէթալար
տէյիլ վի իտի քի կէչէն բիեանգօտա
կալաթատա ֆըրուն իչինտէ տիրի
տիրի պիր չօճուգ եագտըլար, պու
սէֆէրտէ պէնիմ կիպի պիր ֆագիր
ատամըն հիչ տէյիլ իսէ էլլի տիրհէմ
գաճկէսինին ճանընա քիւլ իւֆիւր.
տիւլէր:

Պու խաթիմէ կէլէնլէրէ պիրաղ
աղըրճա կէլտիկինտէն. պիրէր պիրէր
սափուշտուլար վէ պիլիմ ուսթա Ռա.
բիկտէ բագար իրթէսի կի նիւ եաբա.
ճագ պօեալարընը տիւլինէրէք ույ.
դուեա տալտը:

Նոր ամուսնացեալ այր և կին մը
իրարու հետ կուտելով, այրը լաւ ծեծ
մը կը քաշէ կնկանը, խեղճ կինը լա.
լով իւր հօրը կը գիմէ և կը պատմէ
եղելութիւնը, Հայրը սաստիկ բարկա.
նալով տեղէն ելնելուն պէս մէկ քա.
նի տպտակ ալ ինք կիջեցնէ աղջկանը՝
ըսելով

—Գնա ըսէ քու էշ էրկանդ որ,
ան ինչպէս իմ աղջիկս կը ծեծէ. իչ.
թէ ես ալ ասանկ իր կնիկը կը ծե.
ծեմ:

Մարդուն մէկը կուղէ իւր տան և
ութ ամեայ տղան ամուսնացնել, բա.
րեկամք և աղղականք հակառակե.
լով կըսեն:

—Պէ ճանըմ, աճէլէ՞դ ինչ է, կայ.
նէ նալինք. տաճա չօճուխ է. հիչ չէ
նէ եսանը հինգ տարու մը ըլլայ քի
քիչ մը խելքը գլուխը գայ:

—Իմ կըսէք պէ, էկէր քիչ մը
խելքը գլուխը կայ նէ, ան ատեն ալ
ինք չը կարդուիր:

Պահիպ սերվէթ զաթըն պիրի,
սանտալըն զիֆթլէնմէսինի պիր դա.
լաֆաթճըյա իհալէ իտէր. պիր գաչ
կին սօնրա դալաֆաթճը օլ զաթըն
հուղուրսնա չըգըպ սանտալը զիֆթ.
լէմիչ օլտուղու վէ 1500 դրուչ մաս.
րաֆ իթա իտէճէկինի պիւտիրտիւտէ:
բիւր զագապ օլարադ:

—Նէ՛ տէօրսըն պէ հերիք: պիր
սանտալըն զիֆթլէնմէսի իչին 1500 դրչ.
մասրաֆ. . . օլուր շէ՞ տէյիլ. միւմ.
քինի եօգ. . . :

—Էֆէնտիմ հիտտէթլէնմէյին. պիւ.
միչ օլսն քի եալընը սանտալընըդ
զիֆթլէնմէտի օտա ուշաղընըդտա
զիֆթլէնտի էվ ուշաղընըդտա զիֆթ.
լէնտի վէ. քիլխարճընըդտա զիֆթլէնտի
տէ վարտը իչ 1500 դրուչա չըգտը:

Խըրըղըղըզա կէչինմէլէրինի թէ.
տարիք իտէպիլէն իքի արգատաշար.
տան պիրի չալմը օլտուղու պիր բար.
չա էշեայը Պիթ բագարընտա սաթմագ.
իչին արգատաշընա վերիւր, արգատա.

չը սաթմադ իւզրէ էօթէ պէրի սօ-
լաշմադտա իւրէն նասրլ ըստ պիր խըր-
սըղա չալտըրըր վէ պօշ պօշունա ար-
գատաշը Եանքնա տէօնտիւքտէ ար-
գատաշը սօրար ,

—Նէ՛ Եամտըն գա՛շ զբուշա սաթ-
տըն :

տըն :

—Արգատաշ օրթալըգ բէք քէսատ
պագտըմ քի օլմաեաճագ մալի մալինէ
վէրաթմ կիթաի :

ԴԵՊԲԵՐԷ ՓՈՒՆՋ ՍԸ

Նախընթաց կիւրակէ օր, 20 մարտ,
ըստ ազգարարութեան լրագրաց ո-
մանց, Ելայ Սիլլոդոսի սրահը գնացի,
հանդիսատես լինելու համար Ասիա-
կան Ընկերութեան տարեկան Լսարա-
նին :

Ներկայ էին, խուռն և ընտիր բազ-
մութեան մը մէջտեղ, Ալֆրէ՛ն Զֆֆէ՛ն
շատ մը երեւելիք և եկեղեցական
հարք :

Ժամ ինն քառորդ անցած, այ-
սինքն ճիշդ այն վայրկենին, յորում հան-
դիսականաց աչերուն կոպերը կը ծան-
րանար ցերեկուան միափի մը ազդե-
ցութեան տակ, ճիշդ այն պահուն կ'ը-
սեմ, յորում ամեն ոք սպասելէ յոգ-
նած ու թմբած, յօրանջներու նուա-
գահանդէս մը կը սկսէր յօրինել, օ-
ղին մէջ երերաց հեշտալուր ձայնն
Հաֆֆէ՛ն չուերգին, զոր նուագեց ե-
րաժշտական ընտիր և արուեստագէտ
խումբ մը :

Յայնժամ թմբութիւնն, ոգեւո-
րութեան փոխուեցաւ, մրափն աշ-
խուժի և յօրանջներն գեղեցիկ սեռին
մրմունջներուն և քնարաց անուշ ա-
ւաջներուն :

Վայրկեան մը յետոյ, ի բեմ ելաւ
Պ. Սաւէ, և երկրադնդին կազմու-
թեան վրայ իր գիտական բովանդակ
պաշարը թաւալելոր նետեց ներկայից
սուր ախանջներուն տակ, իր ֆրանսա-
կան թրթռուն ու հալուն շեշտերով:
Բայց ինչ որ ծիծաղներ կը գնէր շատ
մը հեգնոտ շրթներու վրայ, սա պա-
րագայն էր որ հանդիսականներէ մէկ
քանի նորածեւ պարօնայք, բերան-
նին բացած, գլխի մէջ յապուշ կը թած
բանախօսին կը նայէին տենդոտ ու-

շադրութեամբ, և յաճախ գլխու նը-
շան մը կամ սիւ և իցէ հոպիտ մը կ'ըն-
ծայէին ի տեսիլ: Եւ այս տեսարանը
շահեկան էր, այնու վիայդ պարո-
նայք, թէեւ մասնաւոր վարժարանաց
ուսումնավարտիկներ, գեռ լաւ չէին
հասկընար իրենց մայրենի լեզուն,
թո՛ղ թէ ֆրանսականը :

Պ. Սաւէի բանախօսութեան յաջոր-
դեց երաժշտական ընտիր հատուած
մը, որ ազդեցիկ և հոգեցունց խաղե-
րու համագրութեամբ էր հիւսուած:
Անցաւ վայրկեան մըն ալ, և ամենուն
աչերը պի՛շ ուղղեցան հօն, ուր Պ.
Աղամեան կը կենար բարձրագլուխ. . .
Ականջներն աւելի եւս սրուեցան, ու-
շադրութիւնք աւելի եւս լարուեցան և
Արեւելի խմբագրին այտերուն վրայ
ազնոր ժպիտ մը ծածանեցաւ: Աղամեա-
նի բարեկամը ու համակրողը կը սպա-
սէին անհամբեր թէ արդեօք ի՛նչ տե-
սակ երկնայն շեշտով մը պիտի արտասա-
նէր Ուրդէլըյո՛ւ Բերնուլին մեկամաղձիկ
տաղերգը: Բայց Պ. Աղամեան ինչո՞ւ
տժգոյն էր և վարանոտ. թուի թէ
պատերազմ կար իր գլխուն մէջ.
Գլխուն կ'ըսեմ՝ որուն վրայ ծածանող
մէկ քանի դարերու վարսերը, թաւա-
խիտ պուրակ մը կը շինէին իր ետեւի
կողմն, և չէին բարեհաճիր ցոյց տալ
անոր ձիւնասպիտակ ծոծրակը:

Բայց ի՛նչ պիտի ըսեր Պ. Աղամե-
ան, չէինք գիտեր մինչեւ այն վայր-
կենին, յորում իր բերնէն դուրս թա-
փեցան սա բառերը, սուտ շինելու
շատ վարժ մարդու մը արտասանու-
թեամբ. ըսաւ որ, «երբ նարուէնի
հարցուցին թէ ի՛նչ պէտք է պատե-
րալմի մը յաջողութեան համար, պա-
տասխանեց.—Դրամ, Դրամ, Դրամ»
և եղբակացու թէ «ի՛նչ պէտք է ար-
ուեստագէտի մը իր տաղանդը փախե-
ցնելու համար.—ձայն, ձայն, ձայն»:
Ու բեմէն վար իջաւ, յուսալիւս պըն-
լով հանդիսականներն իրենց քառորդ-
օսկիով, ընկերութեան պատուարժան
անդամներն ու մանաւանդ Արեւելի
ԹԱՓԱՌԻԿՆ ալ, որ ի տես Պ. Աղամե-
անի ի՛նչ ներշնչումներ ունեցած էր
արդեօք, և կը մտածէր ի՛նչ կերպիւ
ի գիր առնուլ զայնս:

Թէ ինչո՞ւ Աղամեան յուսախաբ
ըրաւ զմեզ, տարբեր մեկնութիւններ
կը տրուին: Միամիտք ոմանք կ'ըսեն

թէ, ինչպէս որ ինք ամենէն առաջ
ըսաւ, կոկորդի հիւանդութեան մը
պատճառաւ, որ երեք շաբաթէ ի վեր
կը նեղէր զինքը, չի կրցաւ իր ՄԱՍ-
ՆԱԿՑՈՒԹԻԻՆԸ ՇՆՈՐՆԵԼ Ասիական ըն-
կերութեան տարեկան Լսարանին:

Այսպիսի մեկնութեան մը հաւա-
տալ տղաքներու կամ յիմարներու գործ
է. վասն զի Աղամեանի ձայնը նոյն օր
այնքան հաստատուն, այնքան տոկուն
էր որ կրնամ ըսել թէ երբէք նոյնքան
լաւ չէր ելած Օթէլլօի և Փորրատօի
գծուարին դերերու մէջ իսկ. ուրեմն
ի՛նչ պատճառ կար քսան տող քերթ-
ուած մը արտասանելէ խորշելու, ձայ-
նը, հակառակ իր տոկուն արտայայ-
տութեան, սեղմելու և կոկորդին մէջ և
մարած ու նուազած շեշտ մը տալու
անոր:

Ոմանք ալ սապէս մեկնեցին թէ
Աղամեան, անգամ մը եւս ցոյց տա-
լու համար թէ ինք աշխարհայէշ գործ
տեսներու բնաւ տրամադիր չէ, ծած-
կագիտական բառերով ԴԻՄԱՍ խնդրած
էր, քանի որ քո՛ւ թէ դրամ և թէ
ձայնական խողովակ կը նշանակէ: Դա-
ռն էր հաւատալ այս տխուր մեկնու-
թեան, որ սակայն ճշմարտութիւնն էր
իր ամբողջ մերկութեամբ:

Ասոր վրայ, բոլորովին որտեղած
մեկնեցայ, առանց սպասելու Պ. Ձե-
րաղի ուղեւորութեանն ի Տփլիս. ինձ
հետեւեցան նաեւ դիւրագգած անձե-
րու խումբ մը՝ որոց դէմքին վրայ յայտ
յանդիման կը կարդացուէր զղուանք
և բարկութիւն. . .

Ճանչնանք այսուհետեւ մեր մար-
դըն ու այնպէս վստահիք անոր: Ա-
ղամեան ահա այսպէս կը փոխարի-
նէ իր յօբելեանը կատարող անձանց
քրտինքները:

* * *

Հինգշաբթի առաւօտն էր: Տխուր
ու մեկամաղձիկ էր երկնից կապուտա-
կըն, ինչպէս նաեւ տխուր էի ես ալ:
Սիրտս, վշտաշարժար ու ցաւադնոտ
սիրտս, կարծես կը ճնշուէր կապար-
եայ ծանր բեկորի մը տակ, ու բնա-
կան մաղձոտութիւնը տակաւ կը ծա-
ւալէր երակներուս մէջ: Ի՛նչ ընէի:
Մտադրեցի Ղալաթիոյ Լուսաւորիչ ե-
կեղեցին երթալ, ծունր կրկնել Փրկչի
պատկերին առջեւ, աղօթք ընել եր-
կիւղած ջերմեանդութեամբ ու այս

կերպիւ ի բաց վտարել սրտիս դառ-
նութիւնները :

Եւ արդարեւ «ո՞ր քարոզ այնքան
խորապէս մեր սրտերու մէջ թափան-
ցել կուտայ Քրիստոսի սէրն , որքան
այդ քաղցրահայեաց մեղամաղձիկ պատ-
կերն , որ սէր , յոյս ու գթութիւն կը
բուրէ . ո՞ր ցաւած սիրտ այդ պատկե-
րին առջեւէն մեկնած է առանց իր
վիշտը թեթեւցած զգալու . ո՞ր ըղձա-
տոյնոր հոգի , երբ դիմած է այդ Փրկի-
չին անմիջապէս յոյսի ծիծաղը չէ վա-
յելած :

Այո՛ , ես ալ կարօտ էի յուսոյ այն
անուշ ծիծաղին . մարդուս հոգին դա-
տարկութիւն մըն է , որ յուսով ու մը-
խիթարութեամբ եւեթ կը լեցուի . . .
Ճամբայ ելայ , և կերթայի հո՛ն , ուր
ամեն հինգշաբթի ու կիրակէ օրեր ,
ուխտաւորաց երկսեռ բազմութիւն մը
կը դիմէ գունդագունդ , մին՝ իր հի-
ւանդոտ մահամերձիկ զաւկին համար
երկնից գթութիւնն հայցելու . միւ-
սըն՝ իր ցաւամաշ կուրծքին սպեղանի
մուրալու . « ա՛ » իր ընտանեաց կեանքը
պահելու համար դործի յաջողութիւն
խնդրելու . նա՛ դա՛ն խոստովանու-
թիւն , հանդիսատես լինելու . . .
կանացի մոգիչ արդուզարդուց և գե-
ղեցկութեանց . . . :

Երբ տաճարին մեծ դռնէն ներս կը
մտնէի , սկզբնական ժամասացութիւնք
արդէն աւարտած լինելով , կը սկսէին
Աւետեւեցի քաղցրիկ ու հոգեզուարճ
եղանակն , որ այնքան սփոփանք ու
մխիթարութիւն կը բերէ մխրոց օրե-
րուն մէջ :

Բայց ինչ որ ուշադրութիւնդ կը
գրաւէր անմիջապէս , սա պարագային էր
թէ նոյն օր բազմութիւ հիւր դպիրներ
ներկայ կը գտնուէին հոն : Մեր հայ-
կական երաժշտութեան մէկ քանի
հռչակաւոր ներկայացուցիչք հոն էին .
հոն էր Լեւոն Խանճեան , հոն էր
Գրիգոր Յարութիւնեան , հոն էր Մա-
նուկ Խանճեան , և հոն էր աչակուրկ
Թադէոս Պատուելին , որոց իւրաքան-
չիւրն , իրենց արուեստին ամենանուրբ
շեշտերը կը պարզէին ունկնդիր ժողո-
վրդեան առջեւ : Անոնց ձայնն , որ
կարծես քնարին անուշ թրթռումնե-
րէն և թռչնիկին գողտրիկ դայլայնե-
րէն էր շինուած , երաժշտական ելե-
ւէշներով , ժամերգական կատարեալ

ճշդապահութեամբ կ'երթար ծածա-
նիլ ու նուաղիլ եկեղեցւոյն խորհրդա-
ւոր ու վաղնչական կամարին ներքեւ :

Ի՞նչ ըսեմ նաեւ Միհրան Ճէրրահ
եանի , — այդ աժգոյն պատանւոյն հա-
մար , որ արժանընտիր երաժիշտն է
Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն , և որ , իր
անխնջ ու անդուլ աշխատութեամբ ,
յաջողեր է կրթել դպիր տղայոց ան-
տաշ լեզուներն , որք մեծերէ աւելի
ընդունակ են նախախնամութիւնը փա-
ռաբանելու : Գրիգոս տկար է իսպառ
նկարագրելու այն հոգեկան տպաւո-
րութիւնները , զորս ունեցանք նոյն
հանդիսական օրուան մէջ : Ամենուն
սրտին մէջ կարծես անբացատրելի բերկ-
րութիւն մը կար , որ անմիջապէս դի-
մաց վրայ կը պատկերուէր :

Այդպիսի հոգեկան վայելքներու
մէջտեղ , որք գերազոյն մխիթարու-
թիւն են ցաւած սրտերու համար , հա-
սանք վերջապէս Ճասպարէին , որմէ
յետոյ ամեն ոք ճամբայ պիտի դուրսէր :
Այլ նոյն վայրկեանն , ի՞նչ ներդաշնա-
կութիւն դպրաց բերնին մէջ , խաղե-
րու ի՞նչ քաղցրիկ հիւսուածք , որ ան-
դիմադրելի հոսանքով մը կ'առնէր կը
տանէր մարդկային էակն և ի գութ
կը շարժէր ամենէն անտարբեր սրտե-
րն իսկ :

Ու երբ դպիրը հասաւ Դաւիթ կե-
նայ վերջին հատուածին , ա՛յ ամենքը
վերացած էին հոգեկան բնագաւառ-
ներու մէջ : Ա՛հ , այն «սպասէն» , այն ա-
նուշ հոգեպարար նուագն , որքան
տաքուկ արցունքներ կը խլէր հաւա-
տացեալ աշերուն խորէն . այն պահուն,
մարդ ինքզինք նստած կը կարծէր
պատուհանի մը առջեւ , երբ արշալոյ-
սը գեռ նոր ծայր կուտայ հսրիզոնէն .
հոս , սոխակներու հեշտ ձայնն կը լքու-
ուի , հո՛ն , Միւհղղինն՝ մերթ թրթռ-
ուն և մերթ նուաղուն իր ձայնը հոգ-
մոց թեւերով կը թրթռացնէ ական-
ջիդ զորս բոլորքը և ահա՛ բանաստեղ-
ծական ժամն :

Երբ աւարտեցաւ ժամերգութիւնն ,
որ այնքան ցունց տուած էր սրտիս
նրբին հիւսքերուն , շնորհակալ եղայ
Միհրան Ճէրրահեանի , — տեղւոյն ար-
ժանընտիր երաժշտապետին , — որ իրա-
ւամբ կարեւոր դեր մը կը կատարէ մեր
հայկական ձայնագրութեան մէջ , պահ-
պանելով ինչ որ հնաւանդ և նուիրա-

դործեալ է , խորշելով ինչ որ արդի
նորածեւութեանց ու նորելից հոսան-
քէն կը բերուի , միշտ ներդաշնակու-
թիւն ու ճշդապահութիւն դնելով ե-
կեղեցական երգեցողութեանց մէջ և
այս կերպիւ խախկ խայտառակ բնե-
լով խենդ ու խեղաւ քմահաճոյքնե-
րն այն երաժշտին , որ ակնոց ի քիթ
կէտիկ-Բաշայի բարձանց վրայ կը թա-
ռի իբրեւ արծիւ ամպաթուիչ . . . :

27 Մարտ 89 ՀՐԱՅՐ
ԵՆՆԻ-ԳԱՓԻՈՒ

ԻԼԱՆԱԹ
ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ
ՊԱՐՏԵԶ ՀՈԳԵՒՈՐ
ՔԱՅՄԱՊԱՅԿԵՐ
(Պէրպէրեան Տպագր .)
Ընտիր թղթի վրայ , մաքուր
տպագրութեամբ , լաթա-
կազմ , կը վաճառուի
Երկու { 2 } դրուշ
Կը գտնուի Պէրպէրեան
Տպարան , Կ. Պ. Էսքի Զապ-
թիէ ճատտէսի , թիւ 61 :

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
—
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
Յօդեր — Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Հանդիսիս տպարանէն ի լոյս ընծայուե-
ցաւ Մեծ . Մ . Մամուրեան էֆէնտիի սոյն
նոր և բազմապատկեր ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐ-
ՑԱՐԱՆն , մաքուր տպագրութեամբ և գե-
ղեցիկ կազմով :
Փոքր մանուկները , որք քերականը ա-
ւարտելէ յետոյ չունենին իրենց կարողու-
թեան յարմար ընթերցանութեան գիրք
մը , ահաւասիկ սոյն պատկերազարդ Ըն-
թերցարանն պիտի ունենան այսուհետեւ ,
որու մէջ պիտի գտնեն փոքրիկ պատմու-
թիւններ , ոտանաւորներ , հանելուկներ ,
պիտանի գիտելիքներ , որք գեղեցիկ կեր-
պով դասակարգուած են աստիճանաբար :
Կը յանձնարարենք Մեծ . դասատուաց
սոյն Ընթերցարանն , որու պակասը բա-
ւական ժամանակէ ի վեր զգալի եղած էր ,
և զոր կը լեցնէ բազմահմուտ ուսուցիչն :
Կեդրոնատեղին է հանդիսիս տպարանն ,
և կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց
քով : Գինն է 2 դրշ . Շատ գնողներու գո-
հացուցիչ գեղջ կը լինի :

Յովհաննէս Յ. Պալրգճեան էֆէնտի
եաղըխանէսի թէքըարէն Պիւսիւք Են-
նի խանսա իւթգաթտա 38 չիւմէ
ըօլու օտաւա նաղլ իտէրէք քէմաֆ-
իւս սապրգ հէրնէվի ումուրու թահ
ըրիւյնէ վէ պիզգաթ իճըայի վէքեա-
լէթի տաալիյնէ վէ միւմէյնիլիք,
վէ բույնէթի մուհասէպէ վէ սայիրէ ի-
լէ իշթիլալ իթմէքտէ տիր:

Եիկիրմի պէշ սէնէտէն միւթէճա-
վուզ տուր քի պուլունմուշ օլտուղու
միւթթէլիֆ մէհմուրիյնէթէրտէ, վէ
խուսուսի իշլէրտէ քէսպ իթտիկի թէ-
ճարիպի տտիտէ սէմէրէսի օլտաղ,
թարաֆընա միւրաճաաթ իտէն աոհա-
պը մէսալիհի վէ խուսուսիյնէ թէմ.
եիզ վէ իսթինաֆը տավա գըմնէտա,
թաշրատան իշ իհալէ իտէն գէվաթը
սուհուլէթի թարիգլէր վէ էմնիյէթ-
պաթշ մուգալէլէրլէ խօշնուտ իթմէք-
տէ իտուկիւնի պէեան իտէրիզ:

ՖՈԹՕԿՐԱՖ

ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ՊԻՆՏԵՐԻԷՐ

ԴՈՒԼԷ ԴԱԲՈՒ ՆՕ. 677

Միւշթէրիլէրիմիլ մէմուռն գըլմազ,
էսիլտէն պէրս մէսլէքիմիլ օլտուրու տմ
մէնի մալիմիւ տիր: Պա ալֆա Էվրօքա-
նըն էն մէհմուր Փալ իզալարընտան ճէլլ
իտէրէք, աթըրլիշէմիլի տնաթմըշ օլտուր-
զումուրտան, միւրաճաաթ իտէճէք միւշ-
թէրիլէր հէր հալալ մէմուռն գալտաուլա-

տըր: Գալալ հալալալ պիլէրէ իմ չէք-
լիր: Չօճուզլար վէ չօզ տուրմաղա թէհամ-
միւլիւ օլմալ-տնալ իշլին, էն սան իւսիւլտէ
(էնթիւա իտանէ) Եսնի միւշթէրիլէր Եօրմազ-
սրգըն բէսիմլէր չէքլիր: Պաւտան մաաաա
Ֆօթօկրաֆ իշլին էն մէհմուր Փապրիպա-
լարտան հէր ճիւն մաքնաա վէ լէվալիմաթ
վէ էճգա կէթիլթիլթիլալ, է վէն ֆիլիթ-
լէ սաթըլուր:

Միւրաճաաթ իտէնլէրէ մէճճանէն տէրս
վէրիլուալ, մէրազլուր քի իշլին 180 գրուշա
գաաաթ մաքնաալար Փիւրալթ օլտուրու:

ՏՊԱԿՐՈՒԹԻՒՆ

Ն Շ Ա Ն Պ Է Ր Պ Է Ռ Ե Ա Ն

ՃԱՆՖԵՍԱԾԻ ԱՒԵՏԻՍ ՊԵՅԼԵՐԵԱՆ

ՍԹԱՆՊՕԼՏԱ ՉՍՐՇՈՒԻ ՔԷՊԻՐՏԷ ՍՈՆՏԱԼ ՊԵՏԷՍԹԷՆ ՍՕԳԱՂԸ ՆՕ. 7

Իշպա մաղաղատա սիեան վէ բէնիլի ֆիսթանլըզ, ճէհէզ իշին իրէքլի դու-
տալարըն էն էյի վէ կիւզէլ ճիւսլէրի, կրօն Փալլ Փրանտէ, արմիւր մէրվէյ-
Ե-զ, սաթէն, լիօն, բէնիլի աթլալ, մանթօլազ չիշէքլի գաաիֆէ, կարնիլիք
չըպ Էզլու գաաիֆէ, գալէլի ֆիսթանլըզ, վէ իրէքլ կըրնատին գաաիֆէլ պու-
լունտուղոնտան, միւրաճաաթ իտէճէք քեաֆֆէյի բազալէթու միւշթէրիլէրին
կէրէք էմթանըն նէֆֆաթէթ վէ գաաիֆէթի, վէ կէրէք ֆիսթալարըն էնվէնի-
Եթթինէ խհնուտ օլաճաղալը պէեան օլունուր:

Օ Փ Ր Ո Ւ Ա Ս Ա Ն

ԿԱԼԱԹԱ ԵԻԻՔՍԷՔ ԳԱՆՇՈՐԸՄՏԱ ՎՈՅՎՈՏԱ ԳԱՐՇԸՍԸ ՆՕ. 94

Պիւլիւք աաաա իշլին, թազըմ էլիսիտէ
Չաքէթ բանթալան, Եէլէք 180 գրշ

Չէշիալի բէնիլէրտէ սաթթրաճըլ թազ մ
— 120 գրշ

Իրէք վէ Եունտան չէքլի վէ պիշիլի կի-
զէլ թազըմ 170 գրշ

Կիւմիւլի վէ թիւթիւն բէնիլիտէ սիւ-
լիւ վէ չէքլ իլէ պիշիլի կիւզէլ թա-
զըմ 200 գրշ

Ֆիվգէլաաթ սիւսիւ չուպուզլու վէ չէ
քիլ իլէ պիշիլի զաեթ կիւզէլ թազըմ
— 240 գրշ

Պիւլիւք աաաա իշլին սիեան չուհա վ-
Եա Փաաանէտէն տաեանաղը վէ իլիզ
բաթթիւսիւ 120 գրշ

Իշի իրէք, թէրզի պիշիլի, սիւս Է բ' ք
կիւզէլ վէ բէք մօտա չուպուզլու բաթ-
թիւսիւ 220 գրշ

Իշի իրէք, ալվէ թիւթիւ վէ Եա թիւ-
թիւսի վէ Եաթաա էլէքթիլի բէնիլիտէ
զաեթ սիւսիւ պիշիլի չուհաաաա բաթ-
թիւսիւ 220 գրշ

Սիեան Փաաանէ բէտէնիթ գաթթիւսի ի-
լէ գաեթ կիւզէլ չուպուզլու բանթալան
— 240 գրշ

Պաթուր գոնթիլմի, սիեան վէ Եա
գաեթ բէնիլիտէ Փաաանէ, չէքլիճէ պի-
շիլի կիւզ 200 գրշ

Իրէք Եէլէկ պիշիլի վէ սիւսիւ 50 գրշ

Պիւլիւք աաաա իշլին, չուպուզլու գաղ-
մի, աէն Էըթթիլմազ բանթալան 50 գրշ

Տիւզ քուհաշտան չուպուզլու բանթալան
զաեթ պիշիլի վէ կիւզէլ 90 գրշ